Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Weesperplein 8
1018 XA Amsterdam

Postbus 2758
1000 CT Amsterdam
amsterdam.nl/TAC

Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (TAC)

Retouradres: Postbus 2758, 1000 CT Amsterdam

B&W - voor deze het dagelijks bestuur van
Stadsdeel West
t.a.v. mevrouw M. van Baaren
Postbus 57239
1040 BC Amsterdam

Datum 31 mei 2024

Behandeld door Secretariaat TAC
Telefoon 06 23457013 / 06 53878566
secretariaatTAC@amsterdam.nl

Onderwerp TAC advies Bestemmingsplan Mercatorpark

Geachte mevrouw van Baaren,

Op 23 mei 2024 heeft u de TAC om advies gevraagd in het kader van bestemmingsplan Mercatorpark, te Amsterdam West. Dit advies is aangevraagd vanuit zorgvuldigheid, aangezien een groenstrook in het plangebied onderdeel uitmaakt van de nieuwe (nog niet van kracht zijnde) Hoofdgroenstructuur. De TAC is op dit moment nog gehouden haar adviezen te baseren op de richtlijnen die zijn vastgelegd in het instrumentarium voor de Hoofdgroenstructuur van de 'Structuurvisie Amsterdam 2040 – Economisch sterk en duurzaam'(2011). Op basis hiervan maakt de gebiedsontwikkeling Mercatorpark geen deel uit van de Hoofdgroenstructuur, en is toetsing hieraan niet mogelijk.

In aanvulling hierop geeft de TAC in de vorm van een informeel advies aan hoe het advies zou uitpakken binnen het nieuwe (geamendeerde) beleidskader Hoofdgroenstructuur, welke op basis van het referendum Hoofdgroenstructuur verzoek voorjaar 2023 is aangehouden. Op die manier bouwt de TAC kennis en inzicht op over de verschillen in doorwerking van het 'oude beleid' en het 'nieuwe beleid'.

Beleidskader

Het plangebied valt volgens de Structuurvisie Amsterdam 2040 niet onder de Hoofdgroenstructuur.

In het nieuwe (nog niet van kracht zijnde) beleidskader Hoofdgroenstructuur geldt voor de watergang en aangrenzende groenstrook binnen het voorliggende bestemmingsplan het groentype 'groene verbinding', met het label 'stadsnatuur verbinding'. Op deze locatie geldt 'natuur' als prioritaire (ontwikkel)waarde, boven de voor het betreffende groentype geldende

ontwikkelwaarden. Initiatieven mogen deze natuurwaarde niet aantasten of barrières opwerpen. De kwaliteit en de omvang ervan moet gelijk blijven of toenemen. Bestaande knelpunten worden zo spoedig mogelijk opgeheven. Als voorwaarde voor een advies van de TAC op inpasbaarheid geldt hier dat de aanvraag voorzien moet zijn van een flora- en faunatoets waaruit de consequenties blijken en welke voorzien is van een ambtelijk ecologisch advies van een stadsecoloog over inpasbaarheid. Het laten aanlanden van of het over-/onder kluizen met bruggen en viaducten in/van deze stadsnatuurverbinding is onder voorwaarden inpasbaar. Initiatieven en herinrichtingsvoorstellen binnen het groentype groene verbinding zijn inpasbaar als deze niet ten koste gaan van de drie prioritaire waarden (recreatie, beleving en leefklimaat) en de overige waarden (gezondheid, duurzaamheid en natuur) en bijdragen aan de versterking aan één of meer van deze prioritaire waarden. Groene verbindingen ontlenen een groot deel van hun waarde aan continuïteit. Eventuele nieuwe verharding, bebouwing of routing kan als het uit functionaliteit is vereist.
Een algemene regel vanuit het Hoofdgroenstructuur beleid is dat waterberging niet inpasbaar is in de Hoofdgroenstructuur, als de noodzaak daarvoor is ontstaan door verdichtingen in het omringende stedelijke gebied. Waterbergingsopgaven mogen niet op groengebieden worden afgewenteld, maar zijn in enkele groentypen onder voorwaarden als kwaliteitsimpuls mogelijk.

Voorliggend gebied maakt onderdeel uit van de bredere gebiedsontwikkeling 47 'Ringzone A10 e.o. – diverse projecten', op basis waarvan enige flexibiliteit mogelijk is ten aanzien van de groenopgave. In de eindsituatie dient de bestaande Hoofdgroenstructuur geoptimaliseerd te zijn en waar mogelijk vergroot, wat onder meer betekent dat:

- de omvang van groen in het projectgebied dat volgens de toetskaart binnen de Hoofdgroenstructuur valt minimaal gelijk blijft. Versnippering van groen wordt hierbij voorkomen, kansen voor uitbreiding van de Hoofdgroenstructuur worden benut;
- bestaande groene verbindingen binnen het projectgebied die vanwege monumentale, cultuurhistorische, landschaps-architectonische of ecologische waarden onvervangbaar zijn blijven behouden;
- bestaande groene verbindingen door het plangebied die aansluiten op Hoofdgroenstructuur verbindingen buiten het plangebied behouden blijven op dezelfde of een andere locatie binnen het plangebied. De kwaliteit van deze verbindingen wordt verbeterd.

Plan

Voor ligt een nieuw planologisch juridisch kader voor de gebiedsontwikkeling Mercatorpark, ter vervanging van het huidige bestemmingsplan Mercatorpark uit 2013. Het plangebied ligt ten noorden van het Rembrandtpark en wordt begrensd door de Orteliuskade aan de oostzijde, de Jan van Galenstraat aan de noordzijde, de ringweg A10 aan de westzijde en de Jan Evertsenstraat aan de zuidzijde. Het bestemmingsplan maakt de bouw van woningen, een integraal kindcentrum en ruimte voor commerciële functies en horeca mogelijk. De bestemmingen 'Water' en 'Groen' worden gehandhaafd. Nieuwe voor de Hoofdgroenstructuur relevante onderdelen zijn:

- Toevoeging van de functie 'loopbrug' binnen de bestemming 'Groen' in het groentype groene verbinding met label stadsnatuur. In de bestemmingsplan kaart zijn hiertoe twee zoekgebieden aangewezen. De verwachting is dat er één brug wordt gerealiseerd aan de westzijde van de reeds bestaande verkeersbrug ter hoogte van een nieuw te realiseren ingang van het voormalige L.T.S. complex. De vormgeving zal worden afgestemd op de omgeving, zowel in landschappelijke, cultuurhistorische als ecologische zin. Een eventuele tweede brug, aan de oostzijde, is (financieel en stedenbouwkundig) nog onzeker en biedt bewoners en scholieren een veilige ontsluitingsroute in deze autoluwe buurt.
- Voor de gronden ten zuiden van de watergang (eveneens onderdeel van de groene verbinding) is de bestemming 'Verkeer' gewijzigd in de bestemming 'Groen'. Het is de ambitie om dit groen meer belevingswaarde te geven.
- Binnen de bestemming 'Groen' is echter zowel in het vigerende als het nieuwe bestemmingsplan de functie 'water' toegestaan. Mogelijk wordt de watergang (als onderdeel van de groene verbinding) verbreed om voldoende waterberging te creëren

voor toekomstige situaties. Voor de uitvoering van het bestemmingsplan is er geen watercompensatie nodig in de groene verbinding. Een eventuele verbreding van de watergang is alleen voor toekomstige ontwikkelingen (bijvoorbeeld buiten het plangebied) aan de orde en behoort om die reden tot de mogelijkheden.
- De voor 'Groen' aangewezen gronden zijn bestemd voor: groenvoorzieningen en natuurvriendelijke oevers, speelvoorzieningen, ongebouwde sportvoorzieningen en terras, openbaar toegankelijke tuin, voet- en fietspaden, loopbrug , geluidsscherm, gebouwde parkeervoorziening, plastieken en kunstobjecten, water(huishoudkundige voorzieningen), nutsvoorzieningen, voorzieningen voor opwekking van duurzame energie en afvalinzamelingssystemen.
- De oevers van de watergang behouden hun natuurvriendelijke inrichting en worden waar mogelijk verbeterd, en er komen geen voorzieningen als steigers om de recreatieve waarde te vergroten.

Er is een natuurwaarden onderzoek in 2021 uitgevoerd.

Formeel advies

Op basis van de door u verstrekte informatie *(Toelichting en regels bestemmingsplan Mercatorpark (22 maart 2024), Verbeelding bestemmingsplan Mercatorpark (13 mei 2024), Natuurwaarden-onderzoek (21 oktober 2021) en het Adviesverzoek TAC (24 mei 2024))* constateert de TAC dat het plangebied van dit bestemmingsplan geen onderdeel uitmaakt van de huidige Hoofdgroenstructuur. Daarom heeft de TAC formeel geen stem en komt ze uit op een neutraal advies rondom inpasbaarheid. We waarderen de zorgvuldigheid in deze om desondanks de TAC om advies te hebben gevraagd.

Informeel advies

Op basis van het nieuwe (nog niet vastgestelde) beleidskader Hoofdgroenstructuur zou de TAC dit initiatief positief onder 5 voorwaarden hebben beoordeeld. Deze voorwaarden betreffen:

1. De noodzakelijkheid te beschouwen om ter hoogte van deelgebied Mercatorpark in totaal drie op korte afstand van elkaar geprojecteerde brugverbindingen vanuit dit bestemmingsplan mogelijk te maken in deze stadsnatuurverbinding ten noorden van de Jan Evertsenstraat;
2. Bij het ontwerp van de loopbrug(gen) voldoende ruimte en lichttoetreding in acht te nemen om het functioneren van de ecologische groenblauwe oeverzone voor doelsoorten richting toekomst te kunnen blijven garanderen;
3. Toekomstige watercompensatie opgaven buiten de Hoofdgroenstructuur op te lossen, tenzij dit in de groene verbinding van de Hoofdgroenstructuur tot een duurzame kwaliteitsverbetering van de natuurwaarde leidt.
4. De stadsnatuur status van de groene verbinding ten noorden van de Jan Evertsenstraat door te vertalen in dit bestemmingsplan via een specifieke bestemming of aanduiding;
5. Het ecologisch onderzoek aanvullen en updaten en in samenspraak met een stadsecoloog voorzien van ecologische maatregelen en randvoorwaarden waaronder vanuit het bestemmingsplan mogelijk gemaakte elementen (geluidsscherm, bruggen, aanlandpunten en watercompensatie) te zijner tijd kunnen worden ingepast.

Loopbruggen
De TAC beschouwt de toevoeging van maximaal twee loopbruggen onder voorwaarden inpasbaar in de groene verbinding met stadsnatuur label aan de zuidzijde van het plangebied. Wel vraagt de TAC zich wel af waarom er twee extra loopbruggen wenselijk zijn op zo korte afstand van de bestaande brug. Dit aangezien er feitelijk daarmee twee extra infrastructurele elementen in deze stadsnatuurverbinding worden aangebracht. De oostelijke brug heeft bovendien geen verbindende functie richting overzijde en Rembrandtpark. In dat licht vraagt de TAC de noodzaak en toegevoegde waarde van twee extra bruggen te beschouwen.

De gehanteerde breedte van de zoekgebieden van beide loopbruggen is fors. In principe hoeft een brug de verbindingsfunctie van het water niet te doorbreken, zolang de brug maar op een dusdanige manier ontworpen wordt dat er onder de brug voldoende licht komt (plantengroei) en de oever niet onderbroken wordt. Iets vergelijkbaars geldt voor de brugaanlanding. Veel zal dus afhangen van het ontwerp van beide brug(gen). Als randvoorwaarde verbindt de TAC op basis hiervan aan een positief advies op inpasbaarheid van de loopbrug(gen) dat beide oevers onder de bruggen minimaal als zodanig gehandhaafd blijven om de functie als ecologische verbinding voor doelsoorten te kunnen blijven garanderen. Dit vraagt om voldoende ruimte qua overspanning en een beperkte breedte en hoogte van de brug.

Watercompensatie
Waterberging in de Hoofdgroenstructuur is niet vanzelfsprekend inpasbaar. Zeker niet als de noodzaak daarvoor is ontstaan door verdichtingen in het omringende stedelijke gebied (al dan niet binnen de begrenzing van het bestemmingsplangebied). Bij voorkeur ziet de TAC de watercompensatie opgave dan ook uitgesloten in de groene stadsnatuurverbinding, tenzij er daadwerkelijk aangetoond kan worden dat deze tot kwaliteitswinst leidt. Op zich kan een verbreding van het water ter hoogte van de groene verbinding bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit en belevingswaarde. Rand voorwaardelijk is voor de TAC echter wel dat het niet ten koste gaan van de functionaliteit van de groenblauw zone en bijdraagt aan een kwaliteitsverbetering van de al bestaande natuurlijke oevers. Te meer daar de drie gesignaleerde ecologische knelpunten volgens onze informatie inmiddels al opgelost zijn, met uitzondering van de vervanging van de faunarichel onder de brug van de Admiraal Helfrichstraat. Aangegeven wordt dat de oevers natuurvriendelijk worden ingericht. Dat betekent dat er ruimte moet worden gezocht om, als onderdeel van de verbreding van de watergang, een natuurvriendelijke(re) oever te ontwikkelen. Die ruimte ter plaatse is relatief beperkt en de opgang stijl. Zeker aan de zuidzijde van de watergang. Dit betekent dat goed moet worden nagedacht over de ecologische inrichting van beide oevers teneinde de ecologische functie te kunnen garanderen.

Stadsnatuurlabel door vertalen naar bestemmingsplan
In de groene verbinding, die onderdeel uitmaakt van de zuidzijde van deze gebiedsontwikkeling, staat de natuurwaarde van het groen voorop. De elementen die in voorliggend bestemmingsplan binnen de bestemming 'groen' mogelijk gemaakt worden, zijn ter plaatse van deze groene stadsnatuur verbinding echter lang niet allemaal inpasbaar. Zeker aangezien deze verbinding al sinds 2012 onderdeel uitmaakte van de Amsterdamse ecologische visie, doet de TAC de oproep om deze prioritaire natuurwaarde via een specifieke aanduiding of bestemming in het bestemmingsplan te bekrachtigen. Zo wordt inzichtelijk gemaakt dat het karakter van deze groenstrook anders is dan die van het overige groen. Elementen die nu vanuit de groen bestemming mogelijk zijn maar verstorend kunnen werken voor het functioneren van de stadsnatuur verbinding dienen uitgesloten te worden.
Specifiek vragen we hierbij ook aandacht voor het met elkaar in evenwicht brengen van de visie op de Jan Evertsenstraat en de groene verbindingszone. In het toelichtingsdocument wordt vanuit de ambitie om er een stadsstraat van te maken ingezet op meer levendigheid op straat. Wat door vertaald is in een betere zichtrelatie, door de oeverbegroeiing te snoeien en activiteiten meer naar de straat te concentreren. Tegelijkertijd is er de intentie om de oevers hun natuurvriendelijke inrichting te laten behouden en deze te versterken. Levendigheid en versterking van de natuurwaarde kunnen in deze relatief smalle verbindingsstrook op gespannen voet met elkaar staan. De TAC ziet het als opgave om deze twee opgaven via het nog uit te werken openbare ruimte en brug(gen)ontwerp goed met elkaar samen te laten gaan.

Ecologisch onderzoek en advies
Gezien het stadsnatuur label dat er op de groene verbinding ligt geldt natuur als prioritaire waarde om deze planvorming aan te toetsen. Een belangrijke kanttekening in dit kader is de leeftijd van het bijgevoegde natuuronderzoek. Het daarin uitgevoerde veldbezoek stamt uit juni 2021, wat betekent dat de data bijna drie jaar oud zijn. Los van het feit dat de verzamelde data nogal aan de magere kant is (slechts één veldbezoek wat slechts een indicatie geeft van de potentiële ecologische waarden van het gehele plangebied en bijvoorbeeld het ontbreken van een beoordeling van de ecologische impact van toevoeging van 2 loopbruggen) hanteert een rechter vaak de grens van drie jaar als uiterste houdbaarheidstermijn van ecologische data. Bovendien ontbreekt een ecologisch advies van een stadsecoloog, welke vanuit het nieuwe Hoofdgroenstructuur beleid als ingangseis voor een TAC advies gaat gelden.
Richting verdere uitwerking vragen we aandacht voor actualisatie van het natuurwaardenonderzoek, het betrekken van een stadsecoloog en het opstellen van een beheerplan. In een beheerplan staat hoe de natuur beheerd moet worden teneinde het doel (een functionerende ecologische verbinding) te realiseren. Dat is cruciaal voor het bereiken van de ecologische doelstelling.

Kansen om de Hoofdgroenstructuur uit te breiden
Iets waar de TAC vanuit haar taakstelling formeel geen zeggenschap over heeft betreft de (her)begrenzing van de Hoofdgroenstructuur. Desondanks permitteert ze zich de vrijheid om u te attenderen op de kans die deze gebiedsontwikkeling biedt om de Hoofdgroenstructuur ter hoogte van het zwembadterrein en de oostelijke groenzone te zijner tijd uit te breiden.

Graag wordt de TAC binnen een termijn van 3 maanden geïnformeerd hoe met deze aan een positief verbonden 5 voorwaarden omgegaan wordt.

Hoogachtend,

Dr. M.C. van Schendelen

Voorzitter
Technische Adviescommissie
Hoofdgroenstructuur